

NOI DESCOPERIRI DE UNELTE ATRIBUITE PALEOLITICULUI INFERIOR PE CURSUL MEDIU AL ARGEȘULUI

DE

PAUL I. DICU

Intensificarea cercetărilor de teren din ultima vreme, datorată atât lucrărilor hidrotehnice executate în amonte și aval de orașul Pitești (situat pe coordonatele $44^{\circ}51'30''$ latitudine nordică și $24^{\circ}52'$ longitudine estică) cât și exploatarea masive a pietrișurilor și nisipurilor din depozitele aluvionare ale Argeșului, a dus la descoperirea de noi unelte de silex atribuite tipologic paleoliticului inferior¹.

Aceste piese, ca și cele găsite anterior, au fost culese din aluviunile recente ale Argeșului. Inexistența lor la adâncimi mari s-ar putea explica prin aceea că ele au fost scoase de torenți din malurile râului Argeș și depuse pe plajele apărute după retragerea apelor.

Întregul material litic a fost descoperit în sectorul actual al albiei râului Argeș cuprins între localitățile Băiculești (aprox. 27 km nord de Pitești) și Căteasca (circa 20 km sud de acest oraș), sector care se întinde pe o lungime de aproximativ 45—47 km.

¹ Apariția acestor piese trebuie pusă în legătură cu debitul fluctuant, variabil de apă și cu executarea unor canale de corectare și deviere a apelor care au cauzat eroziunea puternică a malurilor albiei, înlăturarea acoperirii actuale de pe unele zone, scoaterea la suprafață a noi prundișuri și răscolirea lor pe o adâncime de 0,50—3,00 m și chiar 15 m în perimetru barajelor.

Nu este exclus ca depozitele aluvionare din lunca sa, să fie tot atât de vechi ca și depozitele unor terase, deoarece aria de subsidență de la Pitești a suferit lăsări locale, profunde. De asemenea, se presupune că din cauza ridicării mai accentuate și mai timpurii a Platformei Cotmenei acoperirea sa piemontană are o grosime mai mică. În legătură cu acest aspect s-a constatat densitatea mare a pieselor atribuite paleoliticului inferior pe partea dreaptă a râului Argeș, ceea ce ne permite să credem că ele provin din Piemontul Cotmenei. Menționăm că foarte puține piese găsite în aluviunile de pe partea stângă a râului (în zona Piemontului Argeșului și Piemontului Cîndești) par să fi fost remaniate tot din depozitele Piemontului Cotmenei, deoarece cursul Argeșului de-a lungul timpului s-a modificat de nenumărate ori. Este necesar să amintim că pînă în prezent nu au fost descoperite piese atribuite paleoliticului inferior pe platourile (culmile) interfluvioilor, pe terasele și pantele dealurilor piemontane getice din împrejurimi și nici în prundișurile rîurilor, pîrlurilor și torenților care se varsă în râul Argeș din bazinul său mijlociu (vezi D. Paraschiv, Studii și cercetări de geologie, geofizică și geografie — seria geografie, 16, 1969, 2, p. 171—180; M. Ilie, StComPitești, 2, 1969, p. 31—40; V. Mihăilescu, *Dealurile și cîmpiile României*, București, 1966, p. 161—311).

În zona de care ne ocupăm au fost găsite și unele resturi de faună fosilă. În legătură cu aceasta este necesar să amintim că unele piese atribuite paleoliticului inferior au fost descoperite chiar în zona punctului fosilifer Pitești-Bascov, unde în 1968 au fost scoase la iveală resturi de *Archidiskodon meridionalis* (Nesti) ².

În ceea ce privește materialul litic descoperit în prezent s-a observat că cele mai multe piese atribuite paleoliticului inferior provin din două mari zone, una cuprinsă între Bascov — lacul de acumulare (la nord) și Pitești — parcul „Argeș” (la sud) și alta cuprinsă între localitățile Merișani și Budeasa-Dobrogostea. În cadrul acestor două zone se poate spune că porțiunile cu maximă densitate a pieselor s-au dovedit a fi Pitești—Mărăcineni (capătul sudic al canalului de deviere a râului Argeș, canal care în prezent s-a transformat în a doua albie) și Bascov—baraj, pe de o parte și Merișani pe de alta.

Vom căuta în cele ce urmează să facem o prezentare tipologică a celor 65 de piese descoperite recent ³, care, prin forma și tehnica de prelucrare se pot grupa în următoarele tipuri :

- A) 21 cioplitoare unifaciale (tip „choppers”)
- B) 31 cioplitoare bifaciale (tip „chopping-tools”)
- C) 2 piese bifaciale lucrate în tehnica abbevillo-acheuleană.
- D) 11 așchii.

Dintre aceste tipuri de unelte un loc important îl ocupă cioplitoarele de formă în general ovală sau oval-neregulată, lucrate pe bolovănași de silex, mai mari sau mai mici.

A) *Cioplitoare unifaciale*. Au fost prelucrate numai pe una din fețe de la capătul mai lat sau mai îngust al piesei. S-au putut distinge patru subtipuri :

- I — 6 piese cu o singură desprindere.
- II — 8 piese cu două desprinderi.
- III — 4 piese cu trei desprinderi.
- IV — 3 piese cu patru desprinderi.

Ca mărime predomină piesele de dimensiuni mari a căror lungime este cuprinsă între 8,2—17 cm, restul constituindu-l piesele de dimensiuni mijlocii (L. 5,1—7,5 cm).

B) *Cioplitoare bifaciale*. Prelucrate pe ambele fețe ale bolovănașului de silex, creîndu-se astfel un tăiș în general larg, mai mult sau mai puțin sinuos și tocit prin știrbituri mărunte datorate rulării, aceste piese se pot grupa în 13 subtipuri.

- I — 6 piese cu câte o desprindere pe fiecare față.
- II — 6 piese cu o desprindere pe o față și cu două desprinderi pe fața opusă.
- III — 7 piese cu o desprindere pe o față și cu trei desprinderi pe fața opusă ; la două din piese se remarcă pe o față o desprindere largă obținută nu printr-o lovitură intenționată ci ca rezultat al unui fenomen mecanic, natural.

² R. Stancu, R. Sava și I. Băcanu, StComPitești, 1969, 2, p. 33—45.

³ Cele mai multe piese au fost descoperite în zonele Pitești-Pitești-Mărăcineni-Pitești-Bascov (46 piese), și Merișani-Budeasa-Dobrogostea (17 piese). Doar două piese au fost găsite la Băiculești, punctul cel mai nordic al descoperirilor noastre.

- IV — 1 piesă cu o desprindere pe o față și cu alte patru pe fața opusă.
 V — 1 piesă cu o desprindere pe o față și cu alte cinci pe fața opusă.
 VI — 2 piese cu câte două desprinderi pe fiecare față.

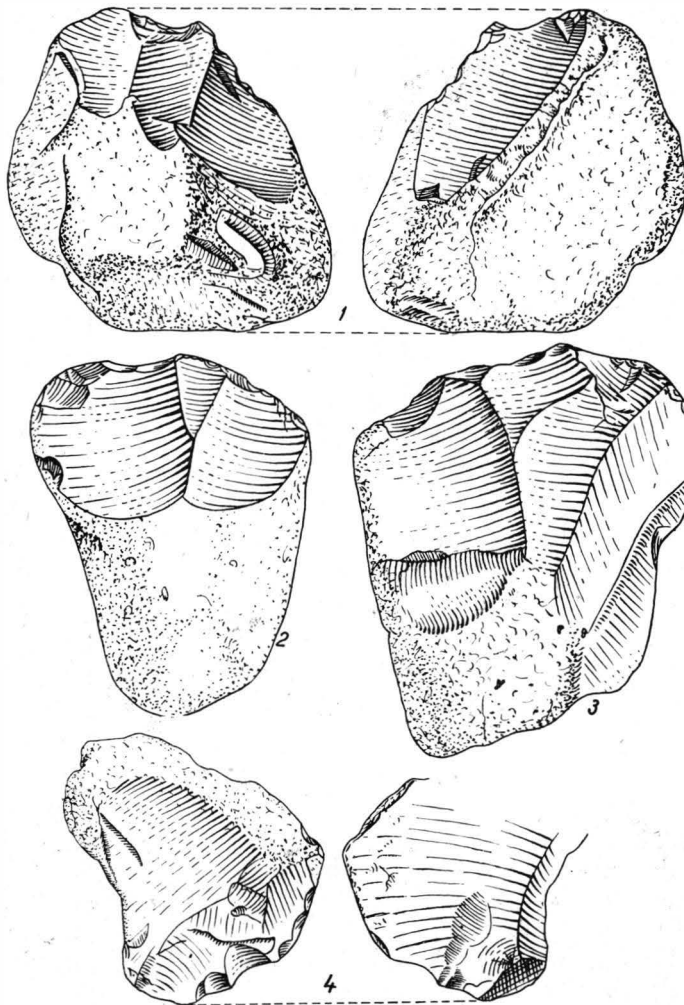

Fig. 1. Valea Argeșului: Merișani (1); Băiculești (2); Pitești (3); Bascov (4); 1—4 piese de silex; 1, cioplitor bifacial; 2—3, cioplitoare unifaciale; 4, așchie (aproximativ scara 1/2).

- VII — 1 piesă cu două desprinderi pe o față și cu patru desprinderi pe fața opusă.
 VIII — 2 piesă cu două desprinderi pe o față și cu cinci desprinderi pe fața opusă.
 IX — 1 piesă cu câte trei desprinderi pe fiecare față.
 X — 1 piesă cu trei desprinderi pe o față și cu alte patru pe fața opusă.

XI — 1 piesă cu cîte patru desprinderi pe fiecare faţă.

XII — 1 piesă cu patru desprinderi pe o faţă şi cu şase desprinderi pe faţa opusă.

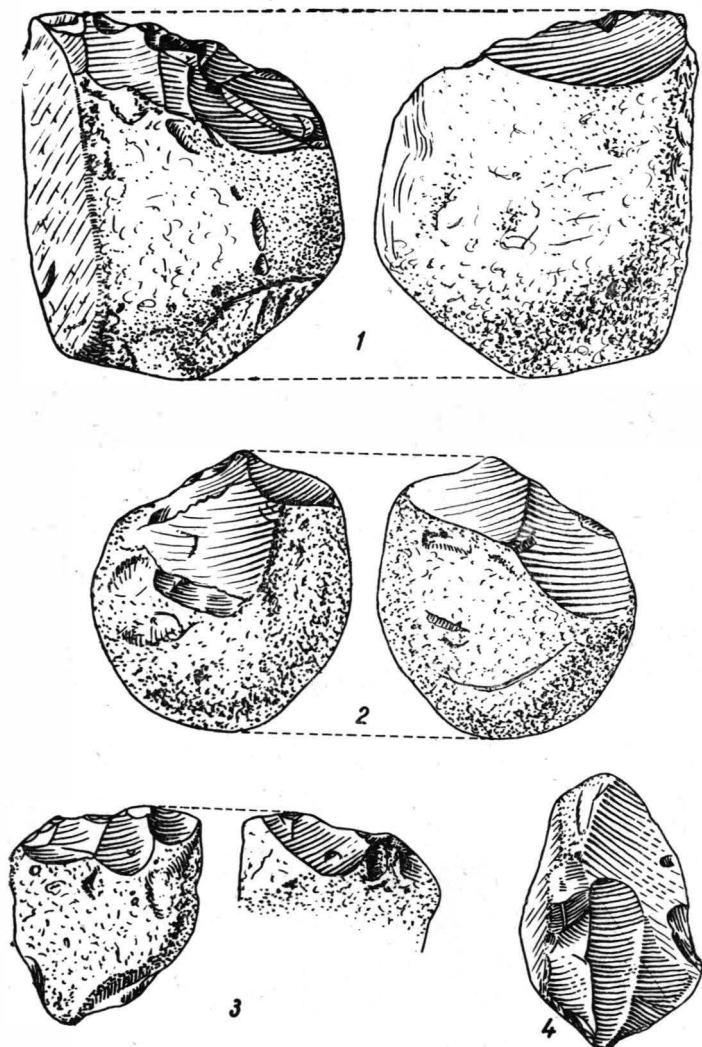

Fig. 2. Valea Argeşului; Budeasa (1,3); Piteşti (2); Bascov (4).
1—4 piese de silex; 1—3 cioplitoare bifaciale; 4, aşchie (aproximativ
scara 1/2).

XIII — 1 piesă cvasi-piramidală, cu cinci desprinderi pe o faţă şi cu alte şase pe celelalte (formă poliedrică la care cortexul a fost în cea mai mare parte înlăturat).

Că mărime, predomină piesele de dimensiuni mari a căror lungime variază între 8—18 cm iar restul sînt de dimensiuni mijlocii (L. = 4,9—7,9 cm).

C) *Bifaciale*. S-au găsit doar două piese destul de masive, a căror lungime este de 11 cm și respectiv 13 cm. Una din ele prezintă pe una din fețe negativele a trei desprinderi (din care două largi) iar pe fața opusă mai multe desprinderi mai mici, mijlocul feței menținând cortexul. Cea de-a doua piesă, parțial cioplită, de formă oarecum triunghiulară păstrează o bună parte din cortex. Pe o față ea prezintă negativele unor desprinderi mai mari sau mai mici iar pe fața opusă doar două mari desprinderi. Nu este exclus ca această piesă să fi fost folosită și ca răzuitor.

D) *Așchii*. În afară de două piese de tip Levallois (una tipică și alta atipică) restul sînt așchii obișnuite de formă fie ovală, fie oarecum triunghiulară; două din acestea sînt simple așchii de descojire. De asemenea, se remarcă o așchie de tip „felie de citrică” care păstrează cortexul pe latura lungă arcuită.

În ceea ce privește talonul, șase piese posedă un talon neted, patru un talon pe cortex și una este cu talonul spart.

Reține atenția faptul că majoritatea așchiilor prezintă fie retușe, fie știrbituri datorate rulării și izbirii lor de alte pietre. Cu toate acestea o singură piesă prezintă unele retușe largi încadrîndu-se astfel în tipul de răzuitor pe fața plană.

Ca mărime, trei sînt de dimensiuni mici, șapte de dimensiuni mijlocii și numai una macrolitică, lungimea sa atîngînd 9,6 cm.

Materia primă în care au fost prelucrate piesele mai sus prezentate, constă dintr-un silex de culoare cafenie, maroniu-gălbuie sau vineție, mai mult sau mai puțin patinat, datorită condițiilor de zacere, silex ce se găsește și azi în mare cantitate în aluviunile cursului mijlociu al Argeșului. Menționăm că cele mai multe din aceste piese prezintă un luciu și o stare de rulare destul de pronunțată. Un singur cioplitor unifacial este lucrat din cuarțit.

Prin descoperirea recentă a celor 65 piese, aflate în colecția autorului, numărul total al pieselor atribuite paleoliticului inferior se ridică în prezent la 157⁴.

Prin forma și tehnica în care sînt lucrate, aceste piese, culese din aluviunile recente ale cursului mijlociu al Argeșului (zonele Pitești și Merișani), aparțin tipologic diferitelor tehnici și culturi ale paleoliticului inferior⁵. Remarcăm astfel 21 cioplitoare unifaciale și 31 bifaciale, lucrate pe bolovănași de silex, două piese bifaciale de tehnică abbevillo-acheuleană precum și 11 așchii cioplite în tehnică Levallois și non Levallois.

NOUVELLES DÉCOUVERTES D'OUTILS ATTRIBUÉS AU PALÉOLITHIQUE INFÉRIEUR SUR LE COURS MOYEN DE L'ARGEȘ

RÉSUMÉ

La découverte récente des 65 pièces qui se trouvent dans la collection de l'auteur hausse à 157 le nombre total de pièces attribuées au paléolithique inférieur.

⁴ Paul I. Dicu, SCIV, 23, 1972, 2, p. 223—234.

⁵ Al. Păunescu, *Evoluția uneltelor și armelor de piatră cioplită descoperite pe teritoriul României*, București, 1970, p. 11—14.

Ces pièces, recueillies dans les alluvions récentes du cours moyen de l'Argeş (zone de Piteşti et de Merişani) s'inscrivent au point de vue typologique dans les différentes techniques et cultures du paléolithique inférieur. Ainsi il y a 21 unifaces („choppers") et 31 bifaces („chopping-tools") travaillés sur de galets en silex, deux pièces bifaces de technique abbevillo-achéuléenne et 11 éclats taillés en technique Levallois et non Levallois.

EXPLICATION DES FIGURES

Fig. 1. Vallée de l'Argeş : Merişani (1) ; Băiculeşti (2) ; Piteşti (3) ; Bascov (4). 1—4, pièces en silex ; 1, „chopping-tool" ; 2—3, „choppers" ; 4, éclat (échelle 1/2).

Fig. 2. Vallée de l'Argeş : Budeasa (1, 3) ; Piteşti (2) ; Bascov (4). 1—4 pièces en silex ; 1—3 „chopping-tools" ; 4, éclat (échelle 1/2).